

ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Посилення процесів глобалізації вимагає від підприємств формування принципово нових шляхів до підвищення ефективності господарської діяльності. В цих умовах енергія набуває статусу визначального стратегічного фактору формування загальних результатів, впливаючи на розмір витрат і отримуваних доходів. Коливання цін на природні паливно-енергетичні ресурси, посилення екологічного контролю, зміна ринкових потреб спричиняє нестабільність економічного розвитку сучасних підприємств і вимагає впровадження нових технологій виробництва продуктів з більш низькими витратами енергії на процес як виробництва, так і споживання одночасно.

Проблему забезпечення енергетичної ефективності господарської діяльності підприємств не можна назвати принципово новою для сучасної економіки. Прагнення до досягнення класичних критеріїв ефективності, пов'язаних із максимізацією результатів при мінімумі витрат, обумовлює прийняття рішень, орієнтованих на скорочення споживання енергетичних ресурсів в виробничих процесах. Тому головними питаннями, що вирішуються при цьому, слід вважати ідентифікацію товарів і ринків, які принципово відрізняються від конкурентів за показниками енергомісткості, та об'єктивна кількісна та якісна оцінка власних для підприємства техніко-економічних можливостей запровадження енергоефективних заходів. Однак вирішення даних питань стикається із рядом бар'єрів, що суттєво збільшують строки досягнення енергоефективності господарської діяльності при одночасній втраті конкурентних позицій та, як наслідок, погіршенні фінансово-економічного стану підприємства.

Бар'єри, що стримують або унеможливають підвищення енергетичної ефективності господарської діяльності підприємств, доцільно поділити на три групи: структурні, поведінкові та ситуаційні. Дія структурних бар'єрів пов'язана із складним характером відносин у сфері енергоспоживання, що обумовлено значною кількістю учасників господарської діяльності, залучених до споживання енергії. В цих умовах виникає небезпека наявності різних технічних та економічних умов споживання енергії, виникнення «вузьких» місць, що викликає розбіжності в інтенсивності як споживання енергії, так і обсягах випуску продукції. Поведінкові бар'єри включають ситуацію, в якій прийняття рішень щодо підвищення енергетичної ефективності має певну інертність, що характеризується запізненою реакцією на зміну ринкових потреб та інтенсифікацією конкурентної боротьби за ринки продукції із більш низькою енергомісткістю процесів виробництва і споживання. Прояв ситуаційних бар'єрів характеризується наявністю ситуацій невизначеності та ризику при прийнятті рішень у сфері забезпечення енергетичної ефективності.

Основними напрямками подолання бар'єрів до забезпечення енергетичної ефективності діяльності промислових підприємств слід вважати такі:

1) підвищення якості інформаційного забезпечення та формування свідомості виробників і споживачів у сфері використання енергетичних ресурсів. Отримання виробниками і споживачами достовірної інформації про стан ринку створює підґрунтя для підвищення зацікавленості у випуску енергоефективної продукції, для якої буде характерне зниження цінних характеристик за рахунок оптимізації обсягів споживання енергії як на стадії виробництва, так і на стадії споживання;

2) стимулювання та розвинення інвестиційного забезпечення створення енергоефективних технологій на підприємствах. Нарощування обсягів інвестицій в створення енергоефективних технологій обумовлює певну екстенсифікацію господарських процесів, проте створює об'єктивне підґрунтя для модернізації основних фондів, що дозволить у подальших періодах господарювання здійснити перехід до інтенсифікації розвитку підприємства;

3) активна розробка та впровадження стандартів енергетичної ефективності господарських процесів. У загальному вигляді стандарт можна представити як критерій, при досягненні або перевищенні якого гарантується отримання бажаного результату за технічними, економічними або іншими характеристиками. Стандартизація, за визначенням Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), є процесом установаження і застосування правил, норм, традицій, метою чого є упорядкування діяльності в певних галузях на користь і за участю всіх зацікавлених осіб. Стандартизація споживання енергії дозволить уніфікувати процеси прийняття рішень та знизити рівень невизначеності у сфері прогнозування ефективності господарської діяльності;

4) урахування інтересів третіх осіб. Це суспільство в цілому, адже залежно від рівня інтенсивності споживання енергії формується вплив підприємства на навколишнє середовище. Прояв такого впливу виявляється у двох аспектах. Перший аспект пов'язаний із утворенням відходів у сфері виробництва і споживання. Другий аспект полягає у необхідності виміру «справедливої» вартості спожитих енергетичних ресурсів для суспільства, адже завжди існує небезпека того, що найкращий із варіантів використання енергетичного ресурсу не буде реалізований і, як наслідок, суспільний добробут буде зменшуватися.

Кузнецов, В.Ю. Економічний інструментарій подолання бар'єрів до забезпечення енергетичної ефективності діяльності промислових підприємств [Текст] / В.Ю. Кузнецов, О.Ю. Попова // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2013. - С. 156-157.